

Iso Camartin en il Radio romand

Il plaschair da savair pliras linguas

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **La dumonda dals linguatgs naziunals e dal pluralissem svizzer è puspè actuala en ils chantuns romands, cunzunt dapi las decleraziuns da cuss. naz. Antonio Hodgers (GE) davart la situaziun linguistica a Berna. «Radio Suisse romande la Première», dapi paucas emnas, deditgescha ses raschienen da la dumengia (12.45) ad in expert da la plurilinguitad.**

Lez «Forum» dals 8 d'avust 2010 ha dà il pled ad *Iso Camartin*. Il motiv dominant da sia decleraziun era il daletg vi da la lingua, da mintga lingua ch'ins dovra per penetrar en in mund spiertal nov. Ins sentiva ch'el sez discurriva franzos cun gust. El ha rapportà maindmain da sia relaziun persunala cun il tudestg ch'el haja emprendi gia sco uffant, ma pir suenter il rumantsch, discurrend in aleman che maschaida differents dialects regionalis, ma resguardond bunmain sco in affar d'onur da duvrar in standard liber da caracteristicas alemanas. Il tudestg munta pia per el in «linguatg dal vischin» ed

Iso Camartin – filosof e publizist d'origin rumantsch. LO

in'avertura vers l'Europa enina. En lez senn resguarda'l sco memia pauc da sa cuntentar cun l'englais per la lingua materna; sco segund linguatg recumonda'l ina lingua naziunala. Quai aud'ins segir gugent en Romandia, nua ch'ins crititgescha cun raschun la prioritad che plis chantuns alemanis dattan a l'englais. En China perencunter sa senta Camartin ester en fatscha a la gliend.

Quaida da varietad culturala

Remartgabel è ses enclieg da la plurilinguitad svizra; pli che da la

quadrilinguitad constituziunala, ha'l plaschair da la varietad europeica che las immigraziuns mainan tar nus. El pudess schizunt sa metter avant d'emprander anc varsaquantas linguas neolatinas novas. Perencunter ha'l pauc plaschair da las debattas constantas davart ils linguatgs en Svizra; el las resguarda sco «convenziunalas», manegiond ch'ellas contribueschian pauc a sclerir la situaziun. Dals dialects alemanis manegia'l ch'i vegnian duvrads da tgi che sa sentia bain cun els. Quai fa endament ina decleraziun dal scriptur e politicher catalan Maurici Serahima i Bofill (1902–1979) en in referat avant ina gruppa catalana a Turitg: «Jau discur catalan per quai che jau hai mustgas da far quai.» Decisiv per Camartin è pia ch'ins emprendia la lingua d'in pievel geograficain vischin e ch'ins la dovria cun plaschair. Dentant va'l gugent en China u en l'America per sa distanziar da discussiuns memia stretgas. I ha fatg bain d'udir quai ch'ins po numnar las confessiuns d'in Grischnun cosmopolitic.